

PREDKLADACIA SPRÁVA

Návrh zákona o školskej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa predkladá na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025.

Vzhľadom na zásadný charakter pripravovaných zmien a rozsah legislatívnych opatrení nejde o novelu zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ale o nový právny predpis, ktorý komplexne nahrádza doterajšiu právnu úpravu.

Hlavným cieľom návrhu zákona je zefektívniť systém riadenia regionálneho školstva a zvýšiť jeho transparentnosť, právnu istotu a spravodlivosť.

Kľúčové zámery zahŕňajú:

- Nová definícia verejných školských obvodov s cieľom zabezpečenia prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu na úrovni materskej aj základnej školy pre každé dieťa.
- Zjednotenie pravidiel a povinností pre všetky školy a školské zariadenia bez ohľadu na zriaďovateľa.
- Jednoznačné nastavenie právnej formy: rozpočtová alebo príspevková organizácia pre školy zriadené obcami, samosprávnymi krajmi alebo regionálnymi úradmi školskej správy; nezisková organizácia pre školy zriadené cirkevnými alebo súkromnými zriaďovateľmi.
- Zvýšenie transparentnosti: najmä povinné zverejňovanie dokumentov a zavedenie jednotných pravidiel pre výberové konania na funkciu riaditeľa školy.
- Spresnenie zloženia rady školy a výberovej komisie: s prihliadnutím na organizačné štruktúry spojených škôl.
- Komplexnejšie nastavenie riadiacich a poradných orgánov: vrátane funkcie zástupcu riaditeľa a posilnenia postavenia pedagogickej rady.
- Efektívnejšie zmeny v sieti škôl: zlúčenie, splynutie, rozdelenie.
- Zefektívnenie určovania školských obvodov a zavedenie inštitútu verejného poskytovateľa výchovy a vzdelávania ako garanta rovnakého prístupu k vzdelaniu.
- Zlúčenie siete škôl a registra škôl do jednotného, transparentného a prehľadného registra.

Jednou z významných zmien je nová definícia verejných školských obvodov a nadväzujúca úprava postavenia cirkevných a súkromných materských a základných škôl v nadväznosti na zavedenie inštitútu verejného poskytovateľa.

Verejné školské obvody sú kľúčovou inštitúciou pri zabezpečení práva na vzdelávanie v materských a základných školách. Napriek tomu, dodnes tieto obvody sa vnímali iba ako dohody v rámci obce alebo medzi obcami, štátom neboli ani evidované, neboli vyslovené požiadavky na nich a nebolo kontrolované ich férové nakreslenie. Navrhnutá zmena zavádza register školských obvodov, určuje pravidlá kreovania obvodov a taktiež procesy na zmenu

obvodov. Ukotví pravidlo „jedna adresa, jedna škola“, čo znamená ozajstnú garanciu miesta v škole pre každé dieťa.

V súvislosti s novými pravidlami verejných školských obvodov sa upravuje aj verejné financovanie cirkevných a súkromných škôl. Cieľom je vyrovnať podmienky medzi verejnými školami a školami neštátnych zriaďovateľov vo vzťahu k plneniu verejnej funkcie vo vzdelávaní (napr. poskytovanie bezplatného vzdelania, neprípustnosť selektívneho prístupu pri prijímaní žiakov).

Súčasná prax, v ktorej neštátne školy dostávajú rovnaké financovanie ako verejné, hoci môžu vyberať školné alebo iné poplatky, zvyhodňuje žiakov z domácností s vyššími príjmami a môže viesť k oslabeniu verejného vzdelávacieho systému.

OECD vo svojich hodnoteniach¹ upozorňuje, že táto prax vytvára nerovnosti v prístupe ku vzdelaniu a negatívne vplýva na kvalitu vzdelávacieho systému. Poskytovanie rovnakých dotácií neštátnym školám bez regulácie poplatkov motivuje časť obyvateľstva s vyššími príjmami, aby odchádzala z verejných škôl, čo znižuje sociálnu inklúziu a oslabuje verejný sektor.²

OECD odporúča, aby krajiny ako Slovenská republika alebo Estónsko implementovali systém podobný Belgicku, kde neštátne školy síce dostávajú rovnaké financovanie ako verejné, no nesmú vyberať školné ani uplatňovať selektívne prijímacie kritériá. Tento model zabezpečuje rovnosť prístupu a chráni kvalitu verejného vzdelávania. OECD zároveň varuje pred praxou v krajinách (napr. Čile), v ktorých financovanie neštátnych škôl na úrovni verejných v kombinácii s možnosťou vyberať poplatky a selektovať žiakov viedlo k výrazným nerovnostiam a k oslabeniu verejného systému.

Súčasný systém financovania cirkevných a súkromných škôl je taktiež v rozpore s cieľom štátu konsolidovať verejné vzdelávanie do škôl optimálneho rozsahu a možno ho považovať za kontraproduktívny. Jedným z nástrojov na podporu efektívnych škôl je zrušenie požiadavky, aby sa cirkevným a súkromným školám poskytovalo zo štátneho rozpočtu rovnaké množstvo finančných prostriedkov ako na žiakov vo verejných školách (s výnimkou mzdových nákladov).

Rozhodnutia o pridelovaní verejných prostriedkov na vzdelávacie služby by mali byť čoraz viac viazané na analýzu potrieb a hodnotenie kvality, napríklad pri schvaľovaní vstupu novej súkromnej školy do siete škôl. Verejné financovanie by sa malo poskytovať výlučne službám s preukázanou kvalitou a len tým novým školám, ktorých potreba bola identifikovaná, by malo byť umožnené stať sa súčasťou siete.

Návrh zákona je v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy.

¹ [OECD Reviews of School Resources: Estonia 2016](#)

² [Revízia výdavkov na základné a stredné školy](#)